

Zbigniew Dyka

Krótką historia projektów

Palestra 40/specjalny, 31-35

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew Dyka

■ Krótka historia projektów

Poselska inicjatywa ustawodawcza (51 posłów) skierowana do łaski marszałkowskiej **18 lutego 1994 r.** przybrała kształt druku sejmowego nr **289**. Wśród posłów, którzy wnieśli projekt ustawy o zmianie m.in. prawo o adwokaturze i ustawy o radcach prawnych, byli członkowie różnych klubów i kół poselskich, w zasadzie bez udziału posłów-adwokatów, ale za to z dużym udziałem posłów-radców prawnych.

W uzasadnieniu tej inicjatywy ustawodawczej posłowie stwierdzili, że „**projekt jest wynikiem porozumienia organów samorządów** adwokackiego i radców prawnych, uwzględnia też wyniki prac nad zmianami tych ustaw prowadzonych przez Komisję Nadzwyczajną Sejmu I Kadencji...” oraz, że „... w stosunku do stanu istniejącego zwiększa zakres uprawnień zawodowych radców prawnych stosownie do ich przygotowania...”, a więc w zakresie spraw „... **ze stosunku pracy, ubezpieczeń społecznych, administracyjnych**, i przy czynnościach zmierzających do podjęcia działalności gospodarczej lub wynikających z tej działalności po jej ustaniu”.

Zaproponowano zróżnicowanie form działalności i w zasadzie swobodę ich wyboru.

Na tę inicjatywę poselską oba samorzady nie zgłosiły sprzeciwu i nie zaprotestowały przeciw twierdzeniom, że projekt jest wynikiem porozumienia organów obu samorządów.

W wyniku podjętej inicjatywy ustawodawczej powołana została Podkomisja Nadzwyczajna ds. rozpatrzenia projektów ustaw Prawo o adwokaturze i radcach prawnych Sejmu RP.

Realizując zalecenia tej Podkomisji – po przeprowadzonych dyskusjach i podjętych uchwałach – oba samorzady udzieliły pełnomocnictw członkom swoich organów w piśmie z **23 lutego 1995 r.** i podpisanym przez prezesów obu korporacji. Stwierdzono, że niemożliwe do uzgodnienia i sporne pozostały artykuły określające zakres przedmiotowy zawodu radcy prawnego i częściowo formy wykonywania obu zawodów.

W tych kwestiach podjęły uchwały naczelne organy obu samorządów.

Naczelna Rada Adwokacka w uchwale z 4 lutego 1995 r. uznała, że wersja art. 4 ustawy o radcach prawnych (druk sejmowy nr 289) jest nadal obowiązująca.

Natomiast Krajowa Rada Radców Prawnych (KRRP) w załączniku nr 2 do pisma z 23 lutego 1995 r. zaproponowała zmianę projektu art. 4 ustawy przez wyartykułowanie, że wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej podmiotom gospodarczym, jednostkom organizacyjnym oraz oso-

bom fizycznym z **wyłączeniem spraw rodzinnych, opiekuńczych i obrony w sprawach karnych.**

Rozbieżność pomiędzy oboma korporacjami, w wyniku takiego stanowiska naczelnego organu radców prawnych, pogłębiła się.

Wreszcie doszło we wrześniu 1995 r. do merytorycznego posiedzenia Podkomisji, w trakcie którego omówione zostały dwa działy prawa o adwokaturze (art. 1-37).

Później, przez około 8 miesięcy, proces legislacyjny w Sejmie zamarł, choć przedstawiciele adwokatury zgłaszali prośby o jego wznowienie.

* * *

22 maja 1996 r. przewodniczący Podkomisji Nadzwyczajnej pos. Jerzy Jaskiernia na jej posiedzeniu ponownie zwrócił się do przedstawicieli obu samorządów o przedyskutowanie stanowisk i podjęcie próby uzgodnienia poglądów lub też przedstawienia rozbieżności.

W wyniku tego apelu **12 czerwca br.** doszło do spotkania przedstawicieli KRRP oraz NRA. Adwokaturę reprezentowali:

- Prezes NRA adw. Czesław Jaworski
- V-prezes NRA adw. Stanisław Rymar
- Skarbnik NRA adw. Andrzej Siemiński
- Rzecznik Dyscyplinarny NRA adw. Zbigniew Dyka.

Okazało się, że strona radcowska zaprezentowała **dalszą zmianę swego dotychczasowego stanowiska**, w oparciu o uchwałę KRRP z 27 kwietnia br. przedstawiając jako załącznik **nowe** propozycje nowelizacyjne ustawy o radcach prawnych.

W szczególności przedstawiciele samorządu radcowskiego zaprezentowali nowy tekst art. 4, który w tej wersji zezwalał radcom prawnym na pomoc prawną osobom fizycznym w pełnym zakresie za wyjątkiem obron w sprawach karnych.

Przedstawili także pogląd, że stosownie do proponowanego brzmienia art. 8 radca prawny może pozostawać w stosunku pracy, świadcząc pomoc prawną podmiotom gospodarczym i jednostkom organizacyjnym, zarazem świadcząc pomoc osobom fizycznym w spółce lub kancelarii.

Strona radcowska stwierdziła też, że między oboma samorządami nie było porozumienia, **a dokumenty podpisane przez prezesa KRRP nie wiążą, bo nie posiadał on odpowiednich pełnomocnictw.**

Prezes NRA, a także inni przedstawiciele NRA zarzucili stronie radcowskiej niedotrzymywanie uzgodnień, łamanie porozumień i zapowiedzieli zmianę stanowiska adwokatury w terminie późniejszym, po przedstawieniu sprawy plenarnemu posiedzeniu NRA.

W dniach 14–15 czerwca br. odbyło się posiedzenie plenarne NRA w czasie którego omówiono i szeroko przedyskutowano problemy legislacyjne oraz podjęto **uchwałę nr 3/V/96 z 15 czerwca 1996 r.**, w której m.in. stwierdzono, że między dwoma samorządami było porozumienie, stanowiące podstawę poselskiej inicjatywy ustawodawczej.

NRA wyraziła pogląd, że nie jest możliwe porozumienie się z samorządem radców w oparciu o jego propozycje. Ponadto podkreślono, że świadczenie pomocy prawnej

przy zachowaniu zasady uczciwej konkurencji może odbywać się tylko na jednakowych warunkach (formy wykonywania zawodu, karencja, oraz zakaz pozostawania w związku małżeńskim z sędzią lub prokuratorem).

Równocześnie NRA powołała Komisję Legislacyjną dla opracowania projektu nowelizacyjnego Prawa o adwokaturze oraz ustosunkowania się do projektów samorządu radców prawnych. Komisji tej przewodniczył adw. Zbigniew Dyka, a w jej składzie uczestniczyli adw. Janusz Gładyszowski, adw. Jerzy Karziewicz, adw. Stanisław Mazur, adw. Piotr Ochalek, adw. Andrzej Siemiątkowski.

18 czerwca br. na kolejnym posiedzeniu Podkomisji prezes NRA adw. Czesław Jaworski zwrócił się do przewodniczącego Podkomisji Nadzwyczajnej o udzielenie terminu sześciotygodniowego dla dokładnego zapoznania się z propozycjami samorządu radców prawnych, które do 12 czerwca br. nie były znane adwokaturze, oraz opracowania pełnej propozycji zmian w Prawie o adwokaturze.

Po krótkiej dyskusji posłów i wystąpieniach przedstawicieli obu samorządów, oraz osób reprezentujących stronę rządową i inne instytucje przewodniczący Podkomisji zobowiązał oba samorządy do przedstawienia w terminie do 18 sierpnia br. propozycji zmian w obu ustawach w formie przedstawienia rozbieżności.

W okresie do końca lipca br. Komisja Legislacyjna NRA opracowała zmiany w Prawie o adwokaturze i propozycję alternatywnego rozwiązania art. 4 i 8 ustawy o radcach prawnych.

Po przedyskutowaniu tych opracowań na posiedzeniu Prezydium NRA wraz z zaproszonymi adwokatami-posłami Prezes NRA **14 sierpnia br.** wraz z pismem przewodnim przesłał te dokumenty Przewodniczącemu Podkomisji Nadzwyczajnej.

4 września 1996 r. odbyło się pierwsze merytoryczne posiedzenie Podkomisji, w trakcie którego omówiono projekty ustawy, przedstawiając warianty rozwiązań (na szczelbu podkomisji nie przeprowadza się głosowania nad rozbieżnościami) w zakresie art. 1–16 Prawa o adwokaturze. Mimo zapewnień ze strony radców prawnych, że nie będą ingerowali w proponowane przez adwokatów zmiany w jej ustawie – radca prawny poseł Kazimierz Pańtak zgłaszał zastrzeżenia do proponowanych przez nas zmian i przedstawił nowe warianty. Zmiany te oczywiście nie dotyczyły nowelizowanej ustawy o radcach prawnych.

Ciąg dalszy obrad Podkomisji odbył się **16 września 1996 r.** Omówiono wówczas pozostałą część ustawy Prawo o adwokaturze, łącznie zamieszczając 12 rozwiązań wariantowych.

A potem poddano „obróbce” legislacyjnej ustawę o radcach prawnych, w której znalazło się 9 rozwiązań wariantowych.

Niektóre warianty były przedstawione przez stronę rządową, reprezentowaną przez resort sprawiedliwości. Rząd m.in. proponował, aby radcowie prawni mogli w odniesieniu do osób fizycznych świadczyć pomoc prawną z **wyłączeniem spraw** karnych, rodzinnych i opiekuńczych. Rząd opowiedział się także za tym, aby nie można było wykonywać zawodu świadczenia pomocy prawnej przez osoby, których małżonkowie pełnią funkcje sędziowskie, prokuratorskie itd.

Na końcu omówiono pozostałe art. 3-9 zawarte w druku sejmowym nr 289.

Już w następnym dniu, tj. **17 września 1996 r.** Przewodniczący Podkomisji przedstawił obu Komisjom, tj. Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Komisji Ustawodawczej sprawozdanie z prac Podkomisji w formie tekstu jednolitego.

W posiedzeniach Podkomisji te strony adwokatury brali udział prezes NRA adw. Czesław Jaworski oraz członkowie Prezydium NRA adwokaci: Andrzej Bąkowski, Maciej Bednarkiewicz, Zbigniew Dyka, Stanisław Rymar i Andrzej Siemiński.

15 października 1996 r. odbyło się posiedzenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w celu rozpatrzenia sprawozdania Podkomisji w zakresie druków sejmowych nr 289 oraz nr 531 (tzw. projekt unifikacyjny).

W obradach obu Komisji ze strony adwokatury brali udział – prezes NRA adw. Czesław Jaworski oraz członkowie Prezydium NRA adwokaci: Andrzej Bąkowski, Maciej Bednarkiewicz, Zbigniew Dyka, Stanisław Rymar i Andrzej Siemiński. Ponadto uczestniczyli adwokaci: dziekan warszawski adw. Andrzej Tomaszewski, dziekan łódzki adw. Józef Zejda, członek NRA adw. Tadeusz Kilian z Gdańska.

Obradom przewodniczył poseł J. Jaskiernia, dotychczasowy sprawozdawca. W obradach brało udział około 50% członków obu Komisji, z tym, że w czasie głosowania było wymagane quorum osób (24).

Po krótkim wprowadzeniu i udostępnieniu głosu przedstawicielom adwokatury i radców prawnych oraz stronie rządowej, a także przedstawicielom Krajowej Rady Sądownictwa, NIK, Komisji Integracji Europejskiej i in. przystąpiono do omawiania poszczególnych przepisów nowelizowanych ustaw w dotychczasowej kolejności. Nad zmianami niewariantowymi nie było dyskusji i były przyjmowane w zasadzie jednogłośnie przez posłów. Natomiast w odniesieniu do rozwiązań alternatywnych w zasadzie przechodziły „warianty posła Pańtaka” w stosunku głosów wyjątkowo 11 do 9 przy 4 wstrzymujących się w odniesieniu do pakietu dot. przedmiotowych uprawnień członków obu zawodów. 17-16-15 do 7,6,5.

Niech fragmenty relacji dziennikarskich obiektywnie wyrażą przebieg i wyniki tego posiedzenia:

15.10.1996 r. Warszawa – Zmianę ustaw o adwokaturze i radcach prawnych, które zdaniem adwokatów niewspółmiernie rozszerzają uprawnienia radców prawnych przyjęły we wtorek połączone Komisje: Ustawodawcza i Sprawiedliwości. Przedmiotem niezgody stało się uprawnienie radców prawnych do występowania we wszystkich sprawach z wyłączeniem spraw karnych. Projekt ten trafi na drugie czytanie w Sejmie.

„Jeżeli Sejm utrzyma wprowadzone zmiany okaże się, że adwokaci pozostaną w dotychczasowej sytuacji, natomiast radcowie prawni będą mogli obsługiwać osoby fizyczne w pełnym zakresie z wyłączeniem spraw karnych przy jednoczesnym utrzymywaniu stosunku pracy ze swoim przedsiębiorstwem” powiedział Janusz Niemcewicz (UW) (adwokat). Wyjaśniał, że pobierać będą pensję z zakładu pracy w którym pracują,

będą tam ubezpieczeni i będą utrzymywać w nim kancelarie. Dodatkowo będą mieli naturalny dochód od klientów spośród pracowników tego zakładu pracy – dodał.

Adwokaci, którzy prowadzą kancelarię prawną muszą ubezpieczyć się sami, ponosić pełne koszty swego zawodu – podkreślał Niemcewicz. Humorystycznym nazwał przegłosowany przez posłów przepis, że radcy prawni będą mogli udzielić substytucji (zastępstwa procesowego) adwokatom.

(Komunikat PAP z 15 października 1996 r.)

W głosowaniach przyjęto tzw. pakiet posła Pańtaka, który upoważniać będzie radców, jeśli Sejm go uchwali, do uczestnictwa w obrocie prawnym, na równi z adwokatami. Radcowie nie uzyskają jedynie upoważnienia ustawowego do uczestniczenia w procesach karnych w charakterze obrońców, będą mogli natomiast zastępować przed sądami karnymi poszkodowanych w części procesów dotyczących kwestii cywilnych.

Zwolnienie radców prawnych z obrony w sprawach karnych oznacza również, że w odróżnieniu od korporacji adwokackiej nie będą musieli stawać przed sądami jako obrońcy lub pełnomocnicy z urzędu.

Adwokaci zachowują dotychczasowe uprawnienia zawodowe, nie będą pozbawieni prawa reprezentowania podmiotów gospodarczych, jak to przewidywał projekt posła K. Pańtaka.

Takie same uprawnienia będą mieli radcowie niezależnie od tego, czy pozostają w stosunku pracy i składki ZUS płaci za nich przedsiębiorstwo, czy – jak adwokaci – sami regulują wszystkie opłaty i składki.

W głosowaniu odrzucono propozycję palestry, aby z postępowania dyscyplinarnego i postępowania o dokonanie wpisu na listę adwokatów wykreślić upoważnienia nadzorcze ministra sprawiedliwości. Dla obu korporacji przyjęto takie same zasady odpowiedzialności i dokonywania wpisów na listy.

(Rzeczpospolita 16 październik 1996 r.)

- Przed nami ciąg dalszy procesu legislacyjnego, a więc
- drugie czytanie
 - trzecie czytanie
 - stanowisko Senatu
 - przesłanie ustawy Prezydentowi RP do podpisania